

Քայլ առ քայլ» բարեգործական հիմնադրամ
«Նախադպրոցական հաստատության մանկավարժական աշխատողների
մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների զարգացման» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Երաժշտափոմական վարժությունները որպես երեխայի ռիթմի
զգացողության միջոց

Երաժշտության դաստիարակ՝ Գայանե Ծերունյան
Մանկապարտեզ՝ « Զինարի » ՀՈԱԿ

2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
Գլուխ 1	4
ԳԼՈՒԽ2 . Երաժշտական պարապմունքի կազմակերպումը ու անց կացումը երեխաների հետ	9
Պարապմունքի պլան`	10
Եզրակացություն	12
Գրականության ցանկ	12

Ներածություն

Երաժշտառիթմիկ գործունեություն հասկացության բովանդակությունը ներառում է այնպիսի հասկացություններ ինչպիսիք են «ռիթմը» «ռիթմի զգացումը»:Ռիթմը դա արվեստի և իրականության մեջ ձևավորման միջոցներից մեկն է,որը երաժշտության կազմակերպման իմաստային միավորների հիմնքն է,նա որպես գործնթաց ունի սկիզբ,զարգացում,զագաթնակետ և ավարտ:Ռիթմը միաժամանակ առանձնացնում և ինտեգրում է տեսողական և լսողական տեղեկատվությունը:Երաժշտառիթմական վարժություներով դասերը երեխաներին թույլ է տալիս ֆիքսել և շարժումներով արտահայտել տրամադրության փոփոխությունները:Ռադիկալ Օլոգա Պերովան կարծում է որ ռիթմի զգացումը զարգանում է հիմնականում բնույթով համապատասխան երաժշտական և ռիթմիկ շարժումներով,այս կարողությունները զարգացնելու համար անհրաժեշտ պայմաններ են պետք:

Աշխատանքի նպատակն է՝ ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների ճշգրիտ կազմակերպման արդյունքում,երաժշտառիթմական վարժությունների օգնությամբ զարգացնել կրթության մակարդակը: Ուսումնասիրել և ցույց տալ նախադպրոցականի զարգացման և գեղագիտական դաստիարակության գործում երաժշտական խաղերի, խաղերգերի դերը երեխայի ինքնուրույն գեղարվեստական գործունեության ձևավորման գործում:

Նպատակից բխող խնդիրներն են՝

1. Բացահայտել երեխաների երաժշտական առանձնահատկությունները:
2. Ուսումնասիրել երաժշտառիթմիկ կրթության հիմնախնդիրը երաժշտական կրթության մեջ:
3. Ուսումնասիրել նախադպրոցահասակ երեխաների երաժշտական գործունեությունը և դրա կազմակերպման առանձնահատկությունները:
4. Հավաքել այդ տարիքի համար երաժշտական խաղեր, խաղերգեր, ինքնաշեն երաժշտական գործիքներ և փորձարկել դրանք մանկապարտեզում:

Գլուխ 1

Օ.Պ Ռադիկոլան մանկապարտեզում ռիթմը սահմանում է որպես երաժշտական գործունեությունների տեսակներից մեկը որի պատկերները, բնույթն ու բովանդակությունը փոխանցվում է շարժումներով: Երաժշտառիթմական վարժությունները դա տարբեր ֆիզիկական շարժումներն են, պարերն են որը օգտագործվում են որպես ավելի խորը ընկալման միջոց: Երաժշտական ռիթմը մանկուց կա մեր կյանքում, մեզ շրջապատող ամեն ինչ ապրում է ռիթմի օրենքներով, եղանակների փոփոխությունը, ցերեկը և գիշերը, տարիքային գործնթացները, սրտի բաբախյունը և շատ ավելին ենթարկվում են որոշակի ռիթմի: Շատ ուսուցիչ-հետազոտողներ գրել են երաժշտության ազդեցության, գեղագիտական, մտավոր և բարոյական դաստիարակության մեջ դրա կարևորության մասին ընդգծելով վաղ մանկությունից ընդհանուր երաժշտականությունը զարգացնելու անհրաժեշտությունը: Բ.Մ.Տեպլովը առանձնացրել է երեք հիմնական երաժշտական ունակություններ՝ մոդալ զգացողություն, լսողական գաղափարների կամավոր օգտագործում և ռիթմիկ զգացողություն: Կարողությունների մեջ առանձնահատուկ տեղ է գրավում երաժշտառիթմիկ ունակությունները, ռիթմի զգացումը երաժշտական հիմնական ունակություններից է, այն ունի ոչ միայն շարժիչ այլև զգացմունքային բնույթ: Ռիթմը արտահայտման ամենակարևոր միջոցն է առաջնային երաժշտական կարողությունների մեջ դա օգնում է համատեղել բառերը, երաժշտությունը և շարժումները հատուկ բարդ վարժություններում:

«Ռիթմ» բառը կիրառվում է բազմաթիվ դեպքերի համար և ունի շատ լայն տարածում, ռիթմը ի տարբերություն երաժշտական լեզվի մյուս կարևոր տարերի ներդաշնակության, մեղեդիի, պատկանում է ոչ միայն երաժշտության, այլև արվեստի այլ տեսակներին՝ պոեզիա, պար...

Ուստի ռիթմի զգացումը զարգացնելը ուսուցչի ամենակարևոր խնդիրն է: Երաժշտության մեջ ռիթմը ոչ միայն ժամանակաչափ կատեգորիա է, այլ նաև էմոցիոնալ-արտահայտիչ, փոխաբերական-բանաստեղծական, գեղարվեստական-իմաստային կատեգորիա: Երաժշտական մանկավարժության ոլորտում վերջին գիտական հետազոտությունները և բազմաթիվ նախադպրոցական

հաստատությունների փորձը ցույց են տալիս, որ երաժշտական կրթությունը ազդում է անհատի համակողմանի զարգացման վրա:

Երաժշտառիթմիկ կրթության ժամանակակից տեսության հիմանդիրը՝ շվեյցարացի երաժիշտ, ուսուցիչ, դաշնակահար և դիրիժոր Ժակ Էմիլ Դալկրոզն էր ով կարծում էր, որ երեխան նախ պետք է սովորի այն ինչի միջով հետագայում պետք է անցնի: Երաժշտառիթմիկ կրթության համակարգը լայն տարածում գտավ քսաներորդ դարի սկզբին: Նրա մեթոդը հանգեցրեց հատուկ ընտրված ուսուցողական վարժությունների օգտագործմանը, երեխաների մոտ երաժշտության, ռիթմի և շարժումների պլաստիկ արտահայտչական հիշողության համար: Դալկրոզի համակարգը հիմնված է ռիթմի՝ որպես ունիվերսալ սկզբունքի հայեցակարգի վրա:

Ռիթմը ձևավորում է մարդու մարմինն ու հոգին, վերացնում է բարդույթները: Նրան շարունակողը գերմանացի կոմպոզիտոր և ուսուցիչ Կարլ Օրֆն էր: Կ.Օրֆը մեծ ուշադրություն է դարձրել ռիթմիկ դաստիարակությանը, որի հիմքում ընկած է շարժումը, խոսքը և տարրական երաժշտական գործիքներ նվագելը: Երաժշտառիթմիկ վարժությունները ակտիվացնում են երեխայի մտածողության գործնթացները և շարժիչ ունակությունները, ինչպես նաև ստեղծում են դրական ֆոն պարապմունքի համար և թույլ են տալիս ավելի նուրբ և մարդկայնորեն լուծել կրթական խնդիրները: Երաժշտությունը ստեղծում է դրական էմոցիոնալ ֆոն, շարժական պարապմունքի ժամանակ օգնում է ավելի լավ հիշել շարժումները, զարգացնում է շարժիչ երևակայությունը: Ռիթմի հիմնական նպատակն է երեխաների մոտ զարգացնել երաժշտական պատկերների ընկալումը նրանց զարգացման մեջ և դրանք համապատասխան երաժշտության մեջ արտահայտելու կարողությունը: Մանկապարտեզում «ռիթմիկա» տերմինի փոխարեն առաջին անգամ օգտագործել են՝ «ռիթմիկ շարժումներ», «երաժշտական-շարժողական դաստիարակություն», «երաժշտական շարժում», «երաժշտական-ռիթմիկ գործունեություն» տերմինները:

Տարիներ շարունակ բանավեճ է եղել ամենաճշգրիտ ձևակերպման մասին: Այնուամենայնիվ, այս բոլոր տերմինների մինջև հիմնարար տարբերություն չկա, քանի որ նախադպրոցական հաստատություններում երաժշտական կրթության մասնագետների մեծամասնությունը արդարացիորեն երաժշտությունը համարում են ռիթմի «ելակետ», իսկ շարժումը՝ որպես դրա յուրացման միջոց: Երաժշտական և

ռիթմիկ գործունեության տեսակները սերտորեն կապված են շարժումների այն տարածքի հետ որտեղից փոխառված են: Շարժման աղբյուր են համարվում ֆիզիկական վարժությունները, պարերը և սյուժետային շարժումները: Ֆիզիկական վարժությունները ներառում են հիմնական շարժումները՝ քայլ, վազք, ցատկ և ընդհանուր զարգացման վարժություններ:

Երաժշտական-ռիթմիկ գործունեությունը երաժշտական գործունեության տեսակ է, որի հիմքում ընկած է երաժշտության և ռիթմիկ շարժման փոխազդեցությունը: Երաժշտություն լսելու և դրա տակ շարժվելու ընթացքում երեխաները տիրապետում են մարմնի մշակույթին, մարմնի լեզվին, հայտնվում է դրանց արտահայտչականությունը: Երաժշտական-ռիթմիկ ակտիվության կիրառման պրակտիկան ցույց է տալիս, որ որքան ավելի վաղ այն օգտագործվում է երեխաների հետ զարգացնող աշխատանքում (ռիթմիկ վարժությունների, երաժշտական խաղերի և պարերի տեսքով) այնքան բարձր են արդյունքները երեխաների խոսքի ֆունկցիայի զարգացման, կամավոր գործունեության, շարժիչ հմտությունների, պլաստիկության, արտահայտչական շարժումների, ոչ խոսքային հաղորդակցության, ինչպես նաև երաժշտական ունակությունների զարգացման մեջ:

Երաժշտա-ռիթմիկ գործունեության հիմքը երաժշտության արտահայտումն է շարժումներով, որը թույլ է տալիս երեխաներին զգալ և գնահատել երաժշտությունը, հնարավորություն է տալիս ավելի հեշտ ընկալել այն և շարժվել: Ստեղծագործական ռիթմիկ վարժությունները օգնում են զարգացնել երեխայի ռիթմի զգացումը, մարզել ուշադրությունը, հիշողությունը և զարգացնել շարժումների համակարգումը: Երաժշտական և ռիթմիկ դաստիարակությունը ուղղված է յուրաքանչյուր երեխայի գեղագիտական, ֆիզիկական, բարոյական և մտավոր որակների զարգացմանը: Այս ամենը հնարավոր է միայն ուսումնական գործնթացի հմուտ կազմակերպմամբ, յուրաքանչյուր դասի ճիշտ պլանավորմամբ և երաժշտական երգացանկի համապատասխան ընտրությամբ:

Երեխաների երաժշտական և ռիթմիկ հմտությունների զարգացման գործնթացում լուծվում են հետևյալ խնդիրները՝ երեխաների մոտ ձևավորել երաժշտական կերպարի զարգացումը շարժման մեջ արտացոլելու, երաժշտությունից ստացած տպավորություններն արտահայտելու կարողությունը: Զարգացնել երեխաների

երաժշտական կարողությունները, զարգացնել երեխաների ընդհանուր ունակությունները, բարելավել երեխայի մարմնի ֆիզիկական վիճակը, սովորեցնել երեխաներին համակարգել իրենց շարժումները երաժշտության և արտահայտիչ միջոցների հետ:

Երաժշտական և ռիթմիկ գործունեության տեսակները՝ խաղեր (սյուժետային, ոչ սյուժետային, երաժշտական-դիդակտիկ), պարեր ֆիքսված շարժումերով (մեծերի մասնակցությամբ, ժամանակակից մանկական պարեր, շուրջպարեր երգեցողությամբ), պարեր-իմպրովիզացիաներ, վարժություններ առարկաների հետ և առանց առարկաների, երաժշտությամբ և առանց երաժշտության:

Շատերը կարծում են, որ երաժշտական զարգացումն անհրաժեշտ է միայն այն երեխաներին ովքեր սովորում են երաժշտություն, պար կամ ոկալ, մասնավորապես, դա վերաբերվում է երեխայի ռիթմի զգացողությանը: Սա շատ սխալ կարծիք է, քանի որ մեր ամբողջ կյանքը ռիթմ է, ենթադրվում է որ ռիթմի զգացումը բնածին է և չի կարող ուղղվել, բայց դա հեռու է իրականությունից: Կարելի է նկատել որ որոշ երեխաներ, սկսած գրեթե ծնվելուց ռիթմիկ են շարժվում և երաժշտություն են զգում: Երեխաները, ովքեր զրկված են այս ունակությունից, կարող են զարգացնել այս զգացումը ռիթմիկ խաղերի, պարային գործունեության, մանկական երաժշտական գործիքներ նվագելու և նվագախմբի միջոցով: Երեխաների յուրաքանչյուր տարիք ունի շարժումների և երաժշտության իր պահանջները: Ա.Ի.Բուրենինայի «Ռիթմիկ մոզաիկա» երեխաների համար ռիթմիկ պլաստիկության ծրագրում ասվում է հետևյալը՝ «Երաժշտությունը ընտրելիս պետք է ձգտել, որ այն համապատասխանի բարձր արտիստիզմի պահանջներին, զարգացնի երեխայի ճաշակը, հարստացնի նրան երաժշտական բազմազան տպավորություններով և միևնույն ժամանակ առաջացնի շարժողական ռեակցիա և հարմար լինի շարժողական վարժությունների համար»: Ինչ վերաբերվում է ծրագրում շարժումների ընտրությանը Ա.Ի.Բուրենինան մեկնաբանում է «ռիթմիկ պլաստիկության մեջ շարժումները պետք է համապատասխանեն երաժշտությանը ինչպես նաև լինեն՝

1. երեխաների մատչելի շարժիչ հնարավորությունները(շարժումների համակարգման, ճարտարության, ճշգրտության, պլաստիկության առումով)

2. Հասկանալի է խաղի պատկերի բովանդակության առումով(օրինակ՝կրտսերների համար՝ խաղալիքների աշխարհ, շրջակա բնությունը,հայտնի մուլտ հերոսներ, մեծերի համար՝ հեքիաթների հերոսներ, տարբեր վիճակների փոոցառություններ և այլն)
3. Բազմազան, ոչ կարծրատիպային, ներառյալ տարբեր մեկնարկային դիրքեր կանգնած, նստած պառկած, ծնկների վրա և այլն»:

ԳԼՈՒԽ2

. Երաժշտական պարապմունքի կազմակերպումը ու անց կացումը երեխաների հետ

Նախադպրոցական հաստատությունում երեխայի երաժշտական դաստիարակության և ուսուցման հիմնական ձևը երաժշտական պարապմունքն է: Պարապմունքի ընթացքում երեխաները ձեռք են բերում գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ երաժշտական ունկնդրումից, երգեցողությունից, երաժշտառիթմիկ շարժումներից: Պարապմունքի ընթացքում իրականացվում են համակողմանի և բազմակողմանի դաստիարակչական աշխատանքներ և ապահովում է երեխայի բազմակողմանի զարգացումը: Երաժշտական պարապմունքը պլանավորելիս անհրաժեշտ է պարապմունքներին հնարավորինս կիրառել բնական և ռիթմական նվագարաններ՝ երեխաների լսողությունը զարգացնելու նպատակով: Պարապմունքի ընթացքում իրականացվում են համակողմանի և բազմակողմանի դաստիարակչական աշխատանքներ և ապահովում է երեխայի բազմակողմանի զարգացումը: Պարապմունքը պլանավորելիս երաժշտության դաստիարակը պետք է հաշվի առնի երեխաների մտավոր, ֆիզիկական և հուզական ծանարաբեռնվածությունը: Երաժշտառիթմիկ վարժությունները լուծում են երեխաների գեղագիտական զարգացման նույն խնդիրները, ինչպես այլ երաժշտական գործունեություններ: Երաժշտությունը ինքնին պարունակում է պարային և երաժշտառիթմիկ վարժություններ: Պարը չի կարող գոյություն ունենալ առանց երգի և ռիթմի: Երաժշտառիթմիկ գործունեությունը երեխաների մոտ զարգացնում է ճիշտ կեցվացքը, ինքնավստահ թեթև քայլվածքը, ակտիվացնում է շարժողական ֆունկցիան: Պարապմունքը տևում է քսան րոպե: Պարապմունքը կազմված է ռիթմական վարժություններից, ունկնդրումից, ձայնարկումից, երգեցողությունից, խաղերից և պարային տարրերից: Պարապմունքը անց է կացվում անհատական, զույգերով և խմբերով: Երաժշտության դաստիարակը պետք է տիրապետի երեխաների վրա ազդելու մանկավարժական և հոգեբանական ներգործության բազմաթիվ հնարների, հաշվի առնելով նրանց տարիքային զարգացումը:

Պարապմունքի պլան՝

Թեմա՝ երաժշտառիթմիկ վարժություններ

Նպատակ՝ ձևավորել երեխաների կատարողական ունակությունները, երաժշտության տակ կատարվող ռիթմիկ շարժումների արտահայտչականությունը,

Նյութեր՝ Չրիսկաններ, նվագարկիչ

Մեթոդներ՝ անհատական, զույգերով և խմբերով

Ընթացք՝ երեխաները քայլերթով մտնում են դահլիճ և աթոռների մոտ տեղում քայլում «զիվորիկն եմ ես փոքրիկ» երաժշտության ներքո, երաժշտության դադարումից հետո նստում են աթոռներին և դաստիարակին ողջունելուց հետո ունկնդրում են «ինչ է նոր տարին» երգը և ընթացքում ձայնակցում:

Խթանման փուլ՝ յուրաքանչյուր երեխայի դիմաց դրվում է նախկինում, իրենց ձեռքով պատրաստված, չրիսկաններ՝ երաժշտական պարապմունքների համար: Յուրաքանչյուր երեխայի համար մի ռիթմ հաստատեցինք որն այնուհետև սկսեցին կրկնել ողջ խումբը:

Որպես օրինակ ցուցադրեցինք յուրաքանչյուր երեխայի անվան ռիթմիկ պատկերը: Արտաբերեցինք տարբեր ռիթմեր երեխաներին առաջարկելով հետևել մեր օրինակին: Երեխաները «արամ զամ-զամ» խաղերգի երաժշտության տակ չրիսկանի օգնությամբ արտաբերեցին ռիթմը, նվագակցեցին ձայնագրությանը և ձայներիզի հնչուններին:

Զույգերով աշխատանք՝ երեխաները չրիսկանների համանման զույգերով զույգեր կազմեցին և նվագակցեցին ձայներիզի հնչուններին:

Մեծ խմբով աշխատանք՝ երեխաները բարձրաձայն հայտնում են իրենց կարծիքները չրիսկանների մասին:

Իմաստի ընկալում՝ խառնեցինք բոլոր չրիսկանները և առաջարկեցինք երեխաներին գտնել նույնատիպ ձայն արձակող չրիսկանները: Արաջարկեցինք հարցեր երեխաներին՝

.Նման են արդյոք չրիսկանների ձայները

.Ինչով են նման և ինչով են տարբեր չրիկանների ձայները

Ակտիվացնող վարժություն՝ կանգնել շրջանաձև և բանաստեղծության տողերին համապատասխան շարժումներ անել.

Մի քայլ առաջ,մի քայլ հետ

Աջ թեքվեցինք,ձախ թեքվեցինք

Շուրջ դարձանք ու պտտվեցինք

Ետ դարձանք ու միմյանց ձեռք բռնեցինք:

Կշռադաստման փուլ՝ հարցնել երեխային թե երաժշտական պարապմունքից ինչը իրենց դուր եկավ և ինչու՞ :

Փոքրիկ շքերթ կազմակերպել դասասենյակում՝ չրիկանների միջոցով ցուցադրելով քայլերգի ու ռիթմիկ կառուցվածքը:

Եզրակացություն տնօրենի կողմից

Պարապմունքը դիտելուց հետո երաժշտության դաստիարակը կիրառելով զանազան մեթոդներ և դիտակտիկ նյութեր կարողացավ հասնել իր առջև դրված նպատակին: Երեխաները պարապմունքի ընթացքում ցուցաբերեցին իրենց ընդունակություններն ու երաժշտական մղումները: Երեխաները բավականին լավ երաժշտական ճաշակ դրսեվորեցին.առանձնակի աշխույժով են ընդունում այն երաժշտությունը, որն ունի հստակ ու ռիթմիկ կառուցվածք:

Եզրակացություն

Այսպիսով ամփոփելով աշխատանքում ներկայացված վերլուծությունը կարող ենք ասել, որ.

1. Հենվելով երեխայի ընդունակությունների անձնական փորձից և գործունեության վրա, երաժշտառիթմիկ վարժությունների միջոցով հնարավոր է դառնում ձևավորել և զարգացնել նրանց երաժշտական ընդունակությունները, կատարողական հմտությունները, գեղագիտական ընկալումները և ստեղծագործական երևակայությունը:

2. Երաժշտությունը մշտապես օգտագործվել է երեխաներին հանգստացնելու սփոփելու, զբաղեցնելու և կրթելու համար:

3. Երաժշտառիթմիկ վարժությունները խթանման գորեղ միջոց են երեխաների մտավոր, լեզվական, սոցիալական, զգացմունքային և շարժողական հմտությունների զարգացման գործում:

4. Ինքնաշեն երաժշտական գործիքների ծանոթանալուց հետո երեխաները նման հնարավորություններ են հայտնագործում նույնիսկ այն առարկաների դեպքում որոնք նախատեսված չեն այս գոտու համար

5. Երաժշտական կրթության զարգացմանը օժանդակում են դաստիարակները, մեթոդիստները, ծնողները, առհասարակ բոլոր նրանք ովքեր այս կամ այն կերպ կարող են օգտակար լինել երեխաներին շփվում են երեխաների հետ:

Գրականության ցանկ

Է միլ ժակ Դակրոզ,

Բորիս Միխայելովիչ Տեպլով,

Աննա Բուրենինա,

Ռադինովա Օլգա Պերովնա